

POSTANOWIENIE

Dnia 18 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa H. J.
przeciwko L. W.
o nakazanie i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 18 czerwca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 7 maja 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym. Ma przede wszystkim na celu – w interesie publicznym – ujednolicenie orzecznictwa sądów powszechnych, rozstrzyganie sporów precedensowych oraz o istotnym znaczeniu dla rozwoju prawa i judykatury sądowej. W związku z tym jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej jest wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie, w którym skarżący powinien wskazać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. i związku z tym istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący w odrębnym wywodzie wykaże, że w sprawie występuje istotne

zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Pozwany L. W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 maja 2019 r. w części oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 1 lutego 2018 r. z wyłączeniem oddalenia apelacji skierowanej do zasądzenia od pozwanego powoda na rzecz powoda na podstawie art. 448 k.c. kwoty 15.000 złotych tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W uzasadnieniu tego wniosku skarżący wskazał, że występują istotne zagadnienie prawne wyrażające się w pytaniach:

Czy w ramach badania przez Sąd, czy zachodzi wyłączenie bezprawności naruszenia dobra osobistego chronionego przez przepis art. 24 k.c., twierdzenia strony sformułowane w debacie publicznej pomiędzy osobami publicznymi o wydarzeniach historycznych powinny być badane jedynie pod kątem ich prawdziwości jako twierdzenia o faktach, czy też powinny być badane w oparciu o przepis art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., nr 61, poz. 284) i orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jako twierdzenia również o charakterze ocennym objęte ochroną swobody wypowiedzi w debacie publicznej;

Czy badając zarzut naruszenia dóbr osobistych polegający na skierowaniu do osoby fizycznej zarzutu współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa, Sąd powinien posługiwać się definicją współpracy z ustawy z dnia 18 października 2006 r.

o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. Nr 218, poz. 1592 – dalej jako ustawa lustracyjna), rozwinętą orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, czy też nie jest to możliwe i Sąd powinien oprzeć się o inne źródła, np. badania archiwaliów, dokonane przez historyków i opublikowane przez wiarygodny podmiot – w analizowanej sprawie przez Instytut Pamięci Narodowej w książce pt. „K..... „K.” Służba Bezpieczeństwa wobec NSZZ „S.” w [...]., tom I, W. -G. 2010, gdzie potwierdzono rejestrację Powoda jako tajnego współpracownika TW pseudonim „R.”.

Wobec powołanej podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania trzeba uwzględnić utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że jeżeli skarżący, jako okoliczność uzasadniającą wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien nie tylko to zagadnienie przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, a także przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, ale ponadto wykazać, że jest to zagadnienie nowe, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 3 października 2002 r., II CKN 447/01, nie publ.; z dnia 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, nie publ.; z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, nie publ.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, nie publ.; z dnia 28 czerwca 2008 r., III CSK 99/08, nie publ.; z dnia 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, nie publ.).

Zarówno sformułowane pytania jak i ich uzasadnienie nie usprawiedliwiają przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Należy mieć na względzie, że o tym, jak powinny być traktowane sformułowania używane w publicznej debacie tj. czy jako twierdzenia co do faktów, czy też jako opinie lub oceny decyduje konkretna treść oświadczeń i okoliczności w jakich zostały złożone. W przedmiotowej sprawie stwierdzenia, że powód był tajnym współpracownikiem Służby Bezpieczeństwa, że dopuścił się zdrady wobec członków antykomunistycznego przymierza, zostały uznane przez Sąd jako wypowiedzi faktograficzne. Odnoszą się one do zdarzeń

przeszłych jednak nie tak odległych, że nie mogą zostać poddane testowi prawda/fałsz w oparciu o wszelkie środki dowodowe, w tym dowody z zeznań świadków będących bezpośrednimi uczestnikami zdarzeń istotnych dla wykazania prawdziwości zarzucanego powodowi zachowania. Przyjęta kwalifikacja krytycznych wobec powoda wypowiedzi pozwanego, bez dostatecznego uzasadnienia faktycznego, stała się podstawą uznania tych wypowiedzi przez Sąd za nadużycie wolności słowa. Rozstrzygnięcie kolizji pomiędzy prawem do wolności słowa oraz prawem do ochrony czci gwarantowanymi na podstawie Konstytucji RP, umów międzynarodowych oraz ustaw (m.in. kodeks cywilny, prawo prasowe) obu praw i poziom udzielanej im ochrony również zależy od konkretnych okoliczności faktycznych (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2019 r., I CSK 507/18, nie publ., uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2005 r., III CZP 53/04, OSNC 2005, nr 7-8, poz. 114). Dlatego przedstawione w skardze kasacyjnej zagadnienie stanowi w istocie pytanie o sposób rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy.

Podobny walor ma drugie ze wskazanych zagadnień, w którym jako przykładowe źródło badań podaje się tytuł publikacji Instytutu Pamięci Narodowej, zawierającej informację o rejestracji powoda jako tajnego współpracownika (TW) pseudonim „R.”. Poza tym sięgnięcie przez Sąd do definicji współpracy zawartej w art. 3a ust. 1 ustawy lustracyjnej, wiążącej w postępowaniu lustracyjnym służyło wykazaniu, że sam fakt rejestracji powoda jako tajnego współpracownika (TW) nie upoważniał do postawienia mu przez pozwanego zarzutu bycia tajnym współpracownikiem Służby Bezpieczeństwa. Sąd Apelacyjny nie poprzestał tylko na ustawowym zdefiniowaniu tajnej współpracy ale uznając, że tajna współpraca zakłada aktywną postawę współpracownika wskazał jednocześnie, iż powód pomimo rejestracji w ewidencji operacyjnej, pozostając obiektem zainteresowania ze strony służb bezpieczeństwa PRL, nie podjął konkretnych działań polegających na przekazywaniu informacji tym organom. Poza tym trzeba mieć na względzie, że Sąd Najwyższy odniósł się już do kwestii uwzględniania w postępowaniu o ochronę dóbr osobistych ustawowych i wypracowanych przez Trybunał Konstytucyjny (wyrok z dnia 11 maja 2007 r., K 2/07) elementów definicji współpracy z organami bezpieczeństwa. W wyroku z dnia 28 stycznia 2011 r. (I CSK 215/10, OSNC-ZD

2011/4/83) wskazał, że skoro naruszenie dóbr osobistych powoda polegało na przypisaniu mu współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa PRL, dlatego naturalne jest odwołanie się do ustawowej definicji "współpracy" zawartej w ustawie o ujawnianiu informacji, tym bardziej, że także w potocznym znaczeniu przez współpracę należy rozumieć różne formy faktycznego i świadomego działania urzeczywistniającego podjętą współpracę.

Konkludując trzeba stwierdzić, że w sprawie nie zachodzi wskazana przez pozwanego przesłanka opisana w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ani brana pod rozagę z urzędu nieważność postępowania.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.